

**Rapport över provtagning i fasta fiskeanläggningar,
fornlämningar utan Raä-nummer,
inom Sorsele kommun, Västerbottens län, 2017**

Ingela Bergman
Silvermuseet/ INSARC
Arjeplog/Árjepluovve

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-12206-2017.
Institutionens dnr:	-
Finansiär:	Silverbuseet, Arjeplog.
Fornlämningsnummer:	Fornlämningar utan Raä-nummer
Kommuner:	Sorsele kommun
Socknar:	Sorsele socken
Landskap:	Västerbotten
Fastigheter:	Sorsele Hällnäs 1:5 samt Outrett område (Vindelälven).
GPS-koordinater, Sweref 99TM (N/E)	Hällnäs 1:5: 72 96 736/59 25 90 Outrett område: 72 81 764/ 61 29 27
Typ av uppdrag:	Provtagning inom ramen för forskningsprogrammet 'Kulturarv, landskap och identitetsprocesser i norra Fennoskandien 500- 1500 e- Kr, vilket finansieras av Riksbankens jubileumsfond.
Datering och typ av datering:	Hällnäs 1:5: Analys nr= Beta 479012, datering = 110+/- 30 BP Outrett område, Luspeavan: Analys nr Beta 479014, datering = 150 +/- 30 BP, Beta 479015, datering = 110 +/- 30 BP och Beta 479016, datering = 160 +/-30 BP
Typ av fornlämning:	Fasta fiskeanläggningar
Tid för genomförande av fältarbete:	2017
Antal fältdagar:	1
Antal rapportdagar:	1
Antal fyndhanteringsdagar:	0,5 (preparering av kolprover för analys)
Undersökningsledare:	Ingela Bergman
Rapportansvarig:	Ingela Bergman
Deltagare:	Docent Ingela Bergman, Silvermuseet
Undersökt yta (m ²):	Provtagning ur stående påle/stör.
M ö. h:	340 m ö. h.
Koordinatsystem:	-
Kartblad:	24H Sorsele, skala 1:100 000
Dokumentationshandlingar:	Fältanteckningar, fältskisser och fotografier
Digital dokumentation, programvaror:	Windows 10 Enterprise
Summa fyndmängd:	Inga fynd tillvaratogs
Antal fotografier:	23
Antal ritningar:	6 fältskisser
Tidigare publikationer i projektet:	www.silverbuseet/forskning/publicering

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	2
2 Sammanfattning av resultat.....	2
3 Bakgrund.....	2
4 Forn- och kulturlämningsmiljö.....	2
5 Syfte och målsättning.....	3
6 Metod.....	3
7 Undersökningsdokumentation.....	3
8 Resultat.....	3
9 Kulturhistorisk tolkning.....	3
10 Referenser.....	3
11 Bilaga.....	3
11.1 Tabell över ¹⁴ C-dateringar.....	3
11.2 Fotografier	4

1 inledning

Silverbuseet/INSARC i Arjeplog har under perioden 2012-2017 genomfört ett forskningsprogram, "Kulturarv, landskap och identitetsprocesser i norra Fennoskandien 500-1500 e. Kr.". Forskningsprogrammets målsättning är att klarlägga och belysa landskapsutnyttjande och samhällsförändring med fokus på norra Norrlands kust- men även inlandsområden. I ett tvärvetenskapligt samarbete mellan arkeologer, historiker, ortnamnsforskare, skogshistoriker, ekologer och markkemister, studeras sociala och ekonomiska strukturer och inter-regionala relationer från 600- talet och fram till 1900-talet. Tyngdpunkten i arbetet förläggs till perioden 500-1500 e. Kr. Landskapet som livsrum och arena för olika ekonomiska strategier utgör en gemensam plattform i forskningsarbetet: Jaktens-, fiskets-, odlingens-, renskötselns- och handelns landskap. Programmet finansieras genom anslag från Riksbankens jubileumsfond. Silvermuseet med Institutet för subarktisk landskapsforskning (INSARC) ansvarar för programarbetet.

Kustböndernas så kallade fjällträskfiske under 1500-talet i insjöar V om Lappmarksgården studerades i relation till samiskt traditionellt landskapsbruk i samband med fiske. I detta sammanhang påträffades två lokaler med fasta fiskeanläggningar i Sorsele kommun/Suorsán tjeälldie. Fiskfällorna var tidigare okända. Inom ramen för forskningsprogrammet genomfördes provtagning av ved från anläggningarna för åldersbestämning genom ¹⁴C-datering.

2 Sammanfattning av resultat

I Luspeavan har påträffades rester efter ett antal ansamlingar av pålar/störor vilka stuckits ned i botten så att avan spärrats av för fiskens vandring. Ansamlingarna representerar sannolikt olika generationer av anläggningar. De tre vedproverna togs ur olika ansamlingar. Resultaten visar att de olika partierna sannolikt härrör från sent 1700-tal och tidigt 1800-tal. Ur fiskfällan i Abborrtjärnen daterades ett vedprov som visade att fällan byggts under 1800-talet eller tidigt 1900-tal.

3 Bakgrund

Fisket har genomgående spelat en avgörande roll för försörjningen för inlandets och kustens förhistoriska och tidigt historiska samhällen i Norr- och Västerbotten. Kunskapen om de olika fiskemetoder som praktiserats är begränsad och omfattar i huvudsak fiske med nät eller krok. I Västerbotten är *katsor* kända från Bursiljeträsket och Andersvattnet (Huggert 2000:34-40). Däremot är inga fasta fisken kända från Västerbottens inland. Mot denna bakgrund ansågs en datering av de i Sorsele påträffade fiskeanläggningarna påkallad.

4 Forn- och kulturlämningsmiljö

Luspeavan är belägen i Storvindeln/ Stuora Vidduoles sydöstra del i Forsnäsviden, strax uppströms Bräskaforsen/ Breäskáguojkka. Ett fångstgropsystem (Raä 464:1) är beläget S om Luspeavan och på Kåtaholmen, N om avan finns dels en plats med tradition (Raä 181:1), en boplats (Raä 421:1) samt en plats med uppgifter om påträffade skelett (Raä 422:1). I Luspeavan påträffades vid lågvattenstånd ett antal uppstickande störar i vattenfåran. Störarna utgjordes av halv- eller kvartsklövna stammar av gran eller tall, ca. 5-8 cm tj. eller av hela stammar med en diameter om ca. 5-8 cm. Störarnas övre delar var skadade av erosion genom nedbrytning och isrörelser. På botten iaktogs liggande störar, vilka rubbats ur sina ursprungliga lägen. De var tydligt tillspetsade i ena änden.

I området vid Abborrtjärnen är inga kända fornlämningar. Fiskfällan påträffades av en slump i samband med rodd på sjön. Anläggningen består av en 10-12 m lång (NV-SO) rad av tätt satta störar, uppskattningsvis 5-10 cm tj. I mitten är en öppning, ca 1 m br. Anläggningen är i sin helhet belägen under vatten varför beskrivningen baseras på uppskattade mått.

Fig. 1. Översiktskarta med angivande av belägenhet för de undersökta lokalerna.
©Lantmäteriet 2018, dnr I2018/00073.

5 Syfte och målsättning

Undersökningens syfte var att utreda fiskeanläggningarnas tidsställning.

6 Metod

Vid provtagning skars 1-3 cm stora bitar ur stöarna.

7 Undersökningsdokumentation

Anläggningen vid Luspeavan dokumenterades genom fotografering och fältskisser. Fiskfällan i Abborrtjärnen har dokumenterats genom fotografering.

8 Resultat

Dateringarna visar att fiskeanläggningarna tillhör sen historisk tid.

9 Kulturhistorisk tolkning

Anläggningarna visar en fisketeknik som tidigare inte uppmärksammats i området. Tekniken är sannolikt av mycket hög ålder.

10 Referenser

Huggert, Anders.2000. Katsor i Bursiljeträsket och Andersvattnet. Västerbotten 2000:34-40

11 Bilaga

11.1 Tabell över ¹⁴C-dateringar

Lokal	Lab nr	Dat BP
Hällnäs 1:5	Beta-479012	110±30BP
Luspeavan 1:1	Beta-479014	150±30BP
Luspeavan 4:1	Beta-479015	110±30BP
Luspeavan 5:2	Beta-479016	160±30BP

Samtliga analyser har utförts av Beta Analytic Inc. London.

11.2 Fotografier

Fig 2. Fiskeanläggningen vid Luspeavan, sedd från Ö. Foto: Ingela Bergman.

Fig 3. Fiskeanläggningen vid Luspeavan sedd från S. Foto: Ingela Bergman.

Fig 4. Fiskeanläggningen i Abborrtjärnen. Foto: Ingela Bergman.